

*Tijdschrift voor
heemkunde
folklore en
oudheidkunde*

Uitgiftekantoor 3300 Tienen 1

M. GUTTELUYC A

NERM 35

3320 HOEGAARDEN

05.12.00-14

3300

141
ALPAIDIS..

35 jaar Heemkunde te
Hoegaarden
1965-2000

V.U. E. Grooten
Residentie Beatrijs 169
3300 Tienen
tel: 016/81.72.35

Driemaandelijks 4/2000

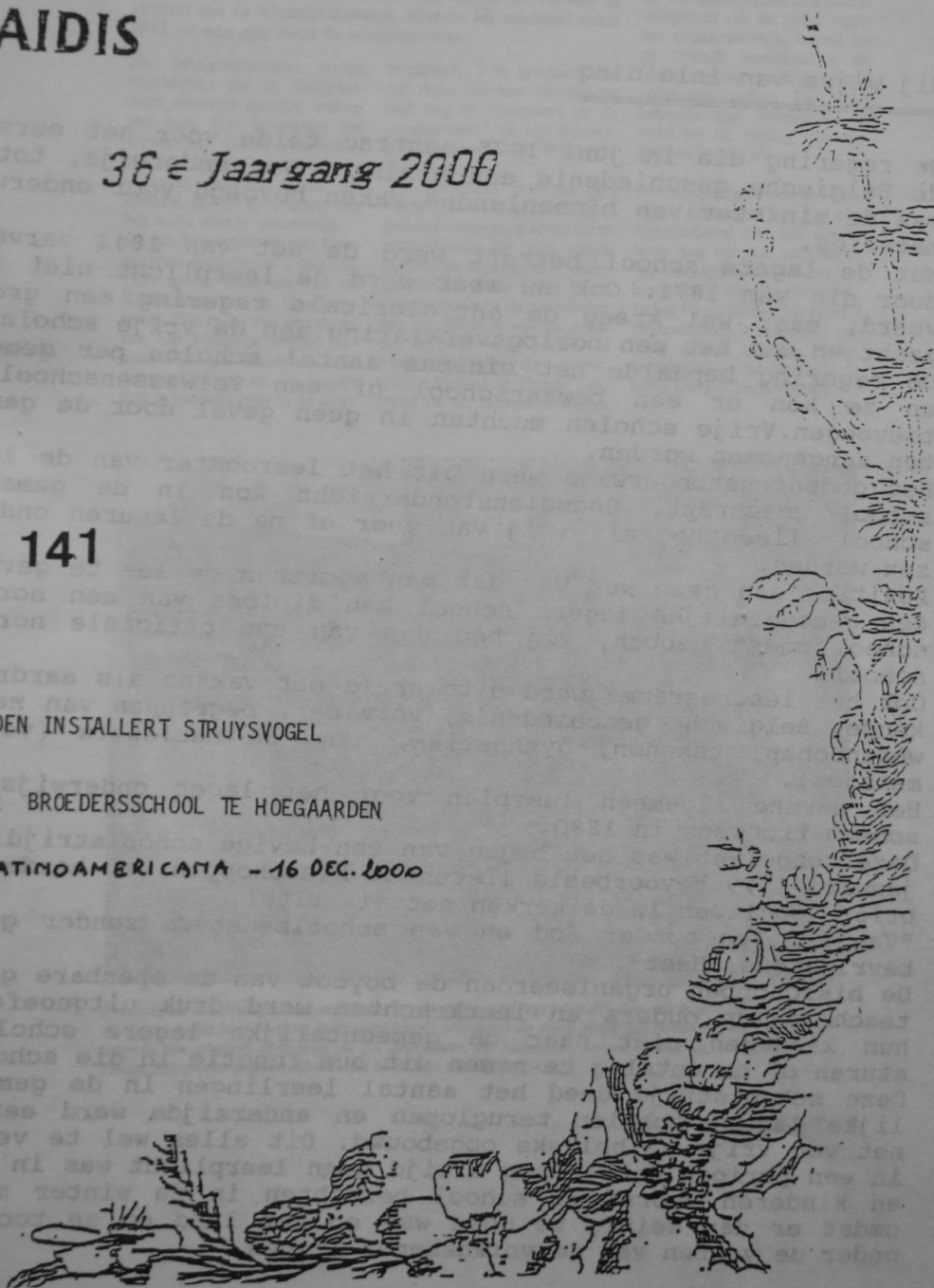
AFLEVERING

ALPAIDIS

36 e Jaargang 2000

Inhoud 141

- HOEGAARDEN INSTALLERT STRUYSVOGEL
- 100 JAAR BROEDERSCHOOL TE HOEGAARDEN
- MISA LATINOAMERICANA - 16 DEC. 2000

100 Jaar BROEDERSCHOOL te HOEGAARDEN

Bij wijze van inleiding

De regering die in juni 1878 aantrad telde voor het eerst in de Belgische geschiedenis een minister van onderwijs, tot dan was de minister van binnenlandse zaken bevoegd voor onderwijs-materies.

Wat de lagere school betreft werd de wet van 1842 vervangen door die van 1871. Ook nu weer werd de leerplicht niet ingevoerd, maar wel kreeg de anticlericale regering een grotere macht en was het een oorlogsverklaring aan de vrije scholen.

De regering bepaalde het minimum aantal scholen per gemeente en ze kon er een bewaarschool of een volwassenschool aan toevoegen. Vrije scholen mochten in geen geval door de gemeenten aangenomen worden.

Het godsdienstonderwijs werd uit het lesrooster van de lagere school geschrapt. Godsdienstonderricht kon in de gemeenteschool alleen nog als vrij vak voor of na de lessen onderwezen worden.

Positief aan deze wet was dat men voortaan om les te geven in een gemeentelijke lagere school een diploma van een normaalschool moest hebben, zij het dan van een officiële normaalschool.

Ook het lesprogramma werd uitgebreid met vakken als aardrijkskunde, Belgische geschiedenis, vormleer, begrippen van natuurwetenschap, tekenen, gymnastiek, zang en naaldwerk (voor de meisjes).

Het eerste algemeen leerplan voor het lager onderwijs verscheen trouwens in 1880.

Deze schoolwet was het begin van een hevige schoolstrijd. Op 30 januari 1879 bevoorbeeld lieten de bisschoppen een herderlijke brief voorlezen in de kerken met als titel:

"Van scholen zonder God en van schoolmeesters zonder geloof, bevrijd ons, Heer".

De bisschoppen organiseerden de boycot van de openbare gemeentescholen. Op ouders en leerkrachten werd druk uitgeoefend om hun kinderen niet naar de gemeentelijke lagere scholen te sturen of om ontslag te nemen uit hun functie in die scholen.

Deze schoolstrijd deed het aantal leerlingen in de gemeentelijke lagere scholen teruglopen en anderzijds werd een heel net van vrije katholieke opgebouwd. Dit alles wel te verstaan in een periode dat er nog altijd geen leerplicht was in België en kinderen vooral de school bezochten in de winter maanden omdat er dan weinig te doen was op het land en ze toch meer onder de voeten van de volwassenen liepen.

UIT HET ARCHIEF VAN 1991

25 jaar geleden ter ziele gegaan **Hoegaardse Matigheidsbond** **bestreed het drankmisbruik**

HOEGAARDEN — Vandaag 16 augustus, net dertig jaar geleden, overleed in het Brouwersdorp dr. Joseph Smeesters. Dit jaar ook is het 25 jaar geleden dat de Hoegaardse Matigheidsbond werd ontbonden. Het verband tussen de beide gebeurtenissen is het feit dat dr. Smeesters de bezieler is geweest van de Matigheidsbond, waarvan hij trouwens vanaf 1912 tot aan zijn dood de voorzitter was.

De Matigheidsbond moest voorkomen dat de Hoegaardiërs misbruik zouden maken van bier. Dr. Smeesters gaf steeds het goede voorbeeld, wat niet belette dat hij bij zijn vrienden bekend stond als iemand, die de geneugten van het leven wist te waarderen. Joseph Smeesters werd in Hoegaarden geboren op 1 februari 1881 in het hoekhuis van de Koffiestraat en de Gasthuisstraat. Zijn vader was een drukker. Op 22-jarige leeftijd behaalde Joseph Smeesters zijn doktersdiploma en hij begon zich te specialiseren in de oog-

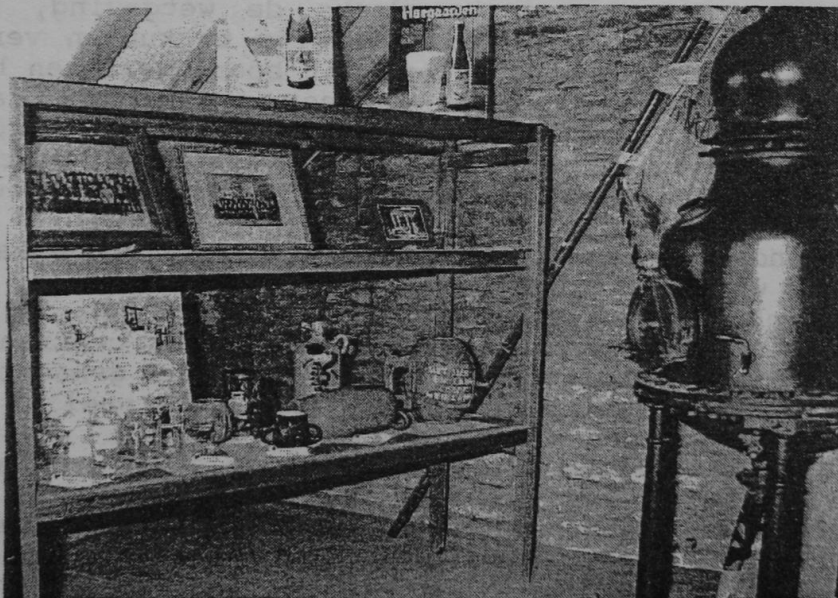
heelkunde. Vele inwoners van de regio Tienen herinneren zich nog dr. Smeesters als de „oogmeester”, die zijn dokterspraktijk had aan de Wolmarkt in Tienen.

Dr. Smeesters was na zijn studietijd bedrijvig in het Hoegaardse verenigingsleven en zo interesseerde hij zich steeds meer in de Hoegaardse Matigheidsbond. Deze bond kwam tot stand kort na de eeuwwisseling op initiatief van de priester. In 1902 werd binnen de Matigheidsbond de toneelkring „Vreugd in Deugd” gesticht en dr. Smeesters richtte

daarnaast binnen de bond ook nog een muzikafdeling op. Tot aan de tweede wereldoorlog bleef het hoofddoel van de Matigheidsbond zich vooral toespitsen op de strijd tegen het drankmisbruik, terwijl na de tweede wereldoorlog de bond overstapte naar algemene volksoontwikkeling. De bond beleefde zijn hoogtepunt in 1950 bij de viering van zijn gouden jubileum.

Dr. Joseph Smeesters overleed op 16 augustus 1961. De Matigheidsbond zou het zonder hem nog vijf jaar volhouden. De Matigheidsbond werd uiteindelijk in 1966 ontbonden. In het Heemkundig Museum 't Nieuwenhuys is een stand volledig gewijd aan de Matigheidsbond en de vlag van de bond kreeg er een ereplaats.

L.T.

De Hoegaardse Matigheidsbond is nooit gekant geweest tegen het drinken van bier. Getuige daarvan de slogan „met bier en zang leeft men lang”. Wel heeft de bond altijd het misbruik, het overdadige gebruik van alcohol bestreden en dr. Smeesters, de bezielende kracht achter de Matigheidsbond, bewees dat zonder drankmisbruik het leven best mooi kan zijn.

L.T.

HET VOLK 16/8/1991

Deze schoolstrijd heeft geleid tot de val van het bewuste ministerie en tot een derde organieke wet op het lager onderwijs, na die 1842 en 1879, de wet Jacobs van 20 september 1884.

De gemeenten mochten opnieuw vrije scholen aannemen en deze konden toelagen ontvangen van de gemeente voor het armenonderwijs.

De definitieve opgang van het katholieke onderwijs kwam er met de wet van 15 september 1895. De toelagen van de weldadigheidsbureaus (nu OCMW's) werden vanaf nu over de gemeentelijke de aangenomen en de aanneembare vrije scholen verdeeld, in evenredigheid met het aantal kinderen dat recht had op kosteloos onderwijs.

Liberaal gemeentebesturen weigerden stelselmatig de vrije scholen aan te nemen. In dat geval kregen ze natuurlijk geen gemeentelijke toelagen.

De kosteloosheid van het hele lager onderwijs kwam er bij de wet van 19 mei 1914, de zogenaamde wet Schollaert.

In datzelfde jaar 1914 werd ook de wet op de leerplicht aangenomen, waardoor alle kinderen tussen 6 en 14 jaar leerplichtig werden.

Het uitbreken van de eerste wereldoorlog begin augustus 1914 verhinderde echter dat het schooljaar op een serene manier kon beginnen. Verdere oorlogsomstandigheden en de Duitse bezetting maakten dat de wet op de leerplicht pas in 1919 algemeen van toepassing werd.

Naar de school gaan, lager onderwijs volgen, was niet evident. Niet alleen ontbraken er, ondanks de wetgeving, nogal wat scholen om aan alle kinderen onderwijs te kunnen verschaffen, het was ook niet vanzelfsprekend dat boerengezinnen hun kinderen naar de school stuurden wanneer zij op het land of de boerderij konden ingezet worden. Al of niet tot eigen profijt hadden de geestelijkheid, de werkgevers (het patronaat) en later ook de beginnende vakbonden een onderwijssysteem ontwikkeld.

Volwassenonderwijs, onderwijs voor jongeren, zondagsscholen en patronaten waren er vormen van.

De katholieke zondagsscholen bleven eind 19e eeuw en begin 20e eeuw bestaan met de godsdienstige vorming als centraal thema.

De volwassenen scholen, die vooral door de gemeenten werden georganiseerd, gingen zich in de jaren 1880 sneller aanpassen aan de veranderde sociale situatie.

Omdat in de katholieke zondagsscholen de godsdienstige vorming tot in het begin van de 20e eeuw centraal stond, heeft de clerus, om de arbeidende jongeren te blijven aantrekken, ook gelegenheid tot ontspanning gecreeërd waarbij de zondagsschool aansloot. Zo ontstonden de patronaten die zich sedert de jaren 1870 ontwikkelden.

In de volwassenscholen en naderhand ook in de zondagsscholen en patronaten werden spaar-, zieken- en pensioenkassen besproken en matigheidsbonden opgericht. (Zie bijlage 5) Ook in Hoegaarden bestond er een matigheidsbond een speciale stand daaraan kan u in het Nieuwhuysmuseum bezoeken.

Wie meer wil vernemen over de Hoegaardse matigheidsbond zie de nummers van Alpaidis 103 en 104., of de uitgave van de Heemkundige kring 't Nieuwhuys "Dr. Smeesters Joseph een merkwaardig man". En ook in de patronaten ging men in het begin van de 20e eeuw aandacht besteden aan de sociale kwestie.

Terwijl men wachtte op de toestemming van Rome werden de onderhandelingen met directeur Van Stappen en pastoor Van Gucht verder gezet.

Hoegaarden vraagt voor zijn onderwijs drie gediplomeerde broeders. De orde staat er voor het eerste jaar twee toe. Op 24 augustus komt de toelating van Rome, waardoor het openen van de school te Hoegaarden, door de broeders van Oostakker, in orde is.

Begin september vraagt de pastoor van Hoegaarden vijf broeders om naar Hoegaarden te komen, waaronder één broeder om een Franse klas in te richten.

Het opgestelde contract wordt begin september door de Hoofdraad van de Congregatie aangenomen met twee wijzigingen:

de broeders willen niet 900 maar 1000 frank per broeder en per jaar betaald worden en het artikel over de huismeubelen moet worden weggelaten.

Uiteindelijk wordt op 21 september 1900 het contract definitief, de broeders krijgen elk 900 fr. en Z.E.H. Van Stappen zorgt voor de huismeubels. De broeders eisen wel dat de lokalen van vier klassen in orde zijn vooraleer zij naar Hoegaarden komen.

In afwachting dat hun school gebouwd is gaan de broeders onderwijs geven in vier klassen van het klooster die al gebruikt waren om de vrije school van Van Stappen onder te brengen.

Het was immers Z.E.H. Van Stappen, directeur van de Zusters van de Vereniging met het H. Hart, kortweg Mariadal, die met een vrije katholieke school was begonnen op Nieuwjaar 1900.

Daarvoor had hij in het klooster vier klassen ter beschikking gekregen van de zusters.

Bij de overname van de school door de parochie Hoegaarden hadden de zusters er geen rekening mee gehouden dat in afwachting van de bouw van de vrije jongensschool in het dorp te Hoegaarden, de lokalen voorlopig verder ter beschikking moesten blijven voor het jongensonderwijs.

Na enige strubbelingen stonden de zusters de lokalen terug af, zodat op 1 oktober 1900 de vrije jongensschool opnieuw haar deuren kon openen op dezelfde plaats.

Aan de broeders werd duidelijk gemaakt door de Hoofdraad van de Congregatie van Oostakker dat ze de kinderen niet mochten slaan. De oversten waren er zich van bewust dat er nogal wat broeders waren die daar een gewoonte van maakten en zij vreesden vervolgingen ten nadele van de Congregatie.

DE BROEDERS VAN O.L.VROUW VAN OOSTAKKER TE HOEGAARDEN

van 1 oktober 1900 tot 23 juli 1920

De lessen begonnen op 1 oktober 1900 met 80 leerlingen, een ontgoocheling voor pastoor Van Gucht van Hoegaarden.

Hij was bij zijn parochianen persoonlijk leerlingen gaan ronselen en i.p.v. de meer dan 100 kinderen die sinds januari 1900 de vrije school de lessen volgden in Mariadal, was het aantal met één vijfde afgenomen.

Een tweede ontgoocheling was de tegenwerking vanwege de Hoegaardse gemeenteraad en vooral vanwege de burgemeester en de hoofdonderwijzer van de gemeenteschool.

Broeder Robertus werd overste van het Hoegaards convent, benoemd op 14 september 1900 en hij bleef tot 6 november van hetzelfde jaar in die functie, waarna hij naar het bijhuis te Ledeberg vertrok.

Er was geen eigen school gebouw, maar ook geen eigen conventhuis te Hoegaarden voor de broeders.

Toegekomen op 28 september 1900 met de trein vanuit Tienen, namen de broeders voor ruim een half jaar hun intrek in de Pastorijsstraat, in het huis van de familie Stockmans dat aan het oud kerkhof grenst.

De enige vertegenwoordiger van de inrichtende macht van de vrije Hoegaardse jongensschool was Z.E.H. Van Stappen.

De parochiegeestelijkheid, met name pastoor Van Gucht, stond wel achter het initiatief, maar Van Stappen regelde alles en zorgde ook voor de nodige financiële middelen.

Toen bij het einde van het schooljaar 1913 - 14 de broeders naast hun 900 fr. vergoeding ook de uitbetaling van de tweejaarlijkse verhoging van 50 fr. en de vergoeding voor bijzondere getuigschriften of diploma's, die door de Staat werden betaald, opeisten, richtten zij hun verzoekschrift aan pastoor Van Gucht, om het artikel 5 van het reglement in die zin aan te passen. Deze laatste antwoordde in zijn schrijven van 6 juli 1914 gericht aan broeder overste o.a. het volgende:

"Gij kent immers genoeg de groote milddadigheid van den Z.E.H. pastoor van O.L.V. Van Hanswijk om er één enkel ogenblik aan te twifelen. Het zijn immers zijn scholen en hij alleen maakt er het komiteit van uit".

Z.E.H. Van Stappen was sinds 1902 uit Hoegaarden weg en tot pastoor benoemd te Mechelen in de O.L.V. Van Hanswijkparochie. En inderdaad nam Van Stappen onmiddellijk de voorwaarden aan die door de broeders waren gesteld.

Het contract dat de Congregatie van de broeders afsloot in verband met hun opdracht te Hoegaarden werd door Z.E.H. Van Stappen en door de pastoor van Hoegaarden aangenomen en ondertekend.

De broeders engageren zich tot het verstrekken van onderwijs aan de mannelijke jeugd van Hoegaarden (art.1) en tot het geven van een christelijke opvoeding (art.10).

Daarvoor zullen de broeders de parochiegeestelijkheid helpen in de zondagsschool, het patronaatswerk en andere gelijkvormige initiatieven.

De Congregatie staat er borg voor dat de helft van de onderwijzers gediplomeerden van de normaalschool zijn (art. 11)

In ruil ontvangt elke broeder van het convent 900 fr. per jaar (art. 5) en zorgt men voor alle materiële noden en voorzienigheden (art. 7)

Beide partijen kunnen het contract mits een termijn van 6 maanden in acht te nemen (art. 12) en de algemenen overste kan een broeder vervangen naar eigen goeddunken (art. 8).

Alle inkomsten, toelagen van staat en gemeente, schoolgeld en opbrengst van verkoop van schoolboeken, zijn voor de Hoegaardse contractanten (art. 7).

Het onderwijs wordt aangepast aan het officiële schoolprogramma, vereist om door staat en gemeente erkend te worden (art. 2). Van Stappen of afgevaardigde en Van Gucht hebben vrije toegang tot de school en beslissen over de toelating of wegzending van leerlingen (art. 9).

De tekst van dit contract laten we in de eerste bijlage volgen, het is een kopij van het exemplaar dat bij de broeder overste van het convent te Hoegaarden in bewaring was.

Broeder Robertus, overste te Hoegaarden en begon met de school op 1 oktober 1900 legde zijn functie neer op 6 november al en wordt opgevolgd door br. Evaristus die dus de tweede overste wordt te Hoegaarden.

De andere broeders die te Hoegaarden verbleven waren: br. Daniël, vicaris, br. Celestinus kok, br. Bavo die de kleine klas deed, br. Albanus van de tweede klas, br. Evaristus zal de franse klas overnemen van br. Albanus en br. Daniël blijft in de hoogste vlaamse klas.

Begin januari 1901 zal br. Evaristus de vlag doorgeven aan br. Eugenius, in de wereld Gustave Brasseur (° Marche 4 aug. 1857).

Op dat moment is er nog geen eigen school noch een huis voor de broeders. De broeders hebben elke week een conferentie, die doorgaat in het huis van directeur Van Stappen in het klooster.

Op Goede vrijdag 5 april 1901 hebben de broeders in intrek genomen in het huis dat ongeveer voor hun in orde was gebracht.

Daarvoor is een grote schuur omgevormd tot een gerieflijke woonst in de Tiensestraat. Recht over die schuur stond een grote woonst, een beetje gotisch van stijl en stallingen voor 15 paarden. Op de gevel stond te lezen: "Café Julien, Ecurie pour 15 chevaux".

Het huis werd ingezegend op Paasdag 7 april om 11 uur door pastoor Van Gucht vergezeld van directeur P. Van Stappen en E.H. De Bie, professor aan het seminarie te Mechelen.

Het woonhuis was toen ongeveer klaar, maar de klaslokalen nog niet. Die voorgebouwen "Café Julien" enz. waren wel bijna afgebroken, zodat het nieuwe woonhuis de indruk gaf van in de puinen te staan. Pastoor Van Gucht maakte de vergelijking met de verwoesting van Jeruzalem. Het was zeker een bevreemd zicht die vijf pastoors (ook de twee Hoegaardse onderpastoors waren aanwezig) en zoveel broeders op de puinen van een oud café te zien staan.

De volgende stap was de viering van de inwijding van de nieuwe schoolgebouwen, op dinsdag 15 oktober 1901. Al in de vooravond waren de komende feestelijkheden, aangekondigd met kanongebulder. En nog vroeger, dagen van tevoren al hadden leerlingen van het kloosterpensionaat en de broeders passende jaarschriften geschilderd. Er hingen er uiteindelijk 12 in de met wimpels en vaandels versierde school en 15 andere op triomfbogen in de straten van het dorp.

Op maandagavond was ook de kardinaal Goossens, aartsbisschop van Mechelen, toegekomen en de Eerwaarde Vader Generaal van de broeders van Oostakker, br. Hilarius.

In de weekbladen van het kanton Tienen was de plechtigheid aangekondigd.

Niet iedereen was gelukkig met deze gang van zaken. De liberalen waren woedend en dreigden ermee de versiering 's nachts inbrand te steken. Daarom hielden Alphonse Debroeck en Gorgon Van Rickstal heel de nacht de wacht. Maar alles bleef rustig.

Aan debroeders was door de oversten ook uitdrukkelijk gevraagd om niets te verbruiken in de huizen van de gemeente.

De dinsdagmorgen was iedereen vroeg te been.

De stoet werd om 7 uur gevormd en geopend door alle leerlingen van de school die een blauw en witkleurig stuk rond de arm droegen (de kleuren van Maria).

De kardinaal en de geestelijkheid sloten de rij.

De stoet trok door het dorp naar de kerk waar een plechtige mis werd opgedragen door pastoor Van Gucht, met pontificale assistentie van de kardinaal.

De leerlingen van Mariadal verzorgden de zang en het orgel werd bespeeld door de heer Morren van Tienen.

In stoet ging men dan terug naar de nieuwe school. Achteraan reden nu 6 gendarmen van Tienen, gevraagd om de orde te handhaven en tegenstaanders af te schrikken, en in het midden van de stoet droeg men het grote kruisbeeld op een praalbed.

De lokalen werden ingezegend en daarna mocht iedereen plaats nemen in de grote zaal beneden. Toespraken werden gehouden en de ere-genodigden: de kardinaal, de geestelijkheid en de stichter (sponser) van de school de heer Brichard werden in deze eerbetuigingen betrokken.

De feestelijkheden werden besloten met een verlichting aan de school die wijselijk om 8 uur gedoofd werd om vechtpartijen en onenigheden te voorkomen.

Een maand later, op zondag 16 november 1901 greep de volgende plechtigheid plaats. E.H. Van Stappen had van de moeder van een leerling van Mariadal een groot O.L. Vrouwbeeld gekregen om in de grot in de tuin van de broeders te plaatsen. Stoetsgewijze werd het beeld door de zingende congreganten naar de hof in de grot gedragen, het werd gezegend door E.H. Van Stappen.

Als herinnering kregen de aanwezigen een rozenkrans.

Ondertussen ging het schoolleven verder. In de loop van de maand oktober 1901 werd ook beslist br. Honoré te vervangen omdat hij de kinderen niet meer meester is. Dat was ook niet verwonderlijk, de man zag niet veel meer en had een klas van 60 leerlingen.

En terwijl br. Philibertus, als vierde overste, de leiding van het Hoegaards convent overnam op de scheiding van 1901 naar 1902 wou ook de heer Brichard zijn werk afmaken door het geven van een ijzeren beeld, overtrokken met aluminium om geplaatst te worden boven de ingang van de school. Dit feest ging door op zondag 10 september 1902 met een stoet vanuit Mariadal, geopend door de fanfare van Hoegaarden.

Het huis van de broeders werd ondertussen gerieflijker ingericht en aangevuld met een kapel waarvan de kruisweg op 29 juni 1902 werd gewijd.

De slaapzaal van de broeders werd onder de pannen geïnstalleerd en de vroegere slaapkamer omgevormd tot een studieplaats.

Het aantal leerlingen verdubbelde tot 160 op 31 dec. 1902,

Het jaar 1902 betekende ook een doorbraak in de volwassenvorming. De Matigheidsbond St Gorgoniusgilde werd in de lokalen van de school gesticht. Begonnen met een twintigtal leden,

waren er in augustus 1904 al meer dan honderd ingeschreven.

De leden doen elk jaar een uitstap. In 1902 gingen zij naar Namen, Dinant, Waulsort, in 1904 naar Antwerpen.

In de schoot van de St. Gorgoniusgilde werd een toneelafdeling opgericht "Deugd en Vreugd" onder de kenspreuk "Willen is Kunnen". Zij gaven tot augustus 1904 vier voorstellingen.

Op tweede kerstdag 1902 met "In 't jaar één der Socialisten en Dieven in huis".

Op halfvasten 1903 met "Een jonge held en Drij koppen en één beul"

In december 1903 met "De Koning komt en Een schoolmeester onder 't Schrikbewind".

Op halfvasten 1904 met "Duive Pieter - Livinus - Slimbroeck en De Pauzelijke Zouaaf".

De patronage werd opgericht in 1903 en telde 70 leden.

Of de school nu bloeide dank zij de volwassenen- en jeugdwerk is niet zo direct uit te maken. Wel is het zo dat met het stijgen van het aantal leerlingen ook de schoolprestaties in het oog begonnen te vallen.

In 1901 behaalde de leerlingen in de Hoegaardse school vier diploma's in de interscholenwedstrijd van de broeders.

Dit getal verdubbelde in 1902 om in 1903 tot 11 te stijgen, in 1904 tot 14 en tot 17 in 1905 (op 22 mededingers)

Zeker de Matigheidsbond en de toneelgroep zijn het levenswerk geweest van Dr. Smeesters met als rechterhand br. Nonnatus, sinds 1901 te Hoegaarden en op 18 september 1906 tot overste aangesteld.

Broeder Nonnatus, Arthus Arens geboren St. Niklaas 14/9/1877, trad als aspirant in het klooster in begin 1892 en legde zijn eeuwige geloften af in 1899.

Het tienjarig verblijf te Hoegaarden van br. Nonnatus werd op 8 januari 1911 heel bijzonder gevierd.

Om drie uur werd volksvertegenwoordiger Pouillet van Leuven, met muziek plechtig afgehaald aan het station. Hij werd samen met de natabelen in de gemeente ontvangen in de studiezaal van de broeders en er werd een publiek avondfeest gegeven voor een eivolle zaal. In de feestzitting werden redevoeringen uitgesproken door pastoor Van Gucht voor de Matigheidsbond, door Jules Evrard voor de toneelbond, door René Vandenbosch voor de congregatie, door Henri Bourgnignon voor het patronaat, door Dr. Smeesters als vriends en medewerker en door de Algemene Overste van Oostakker.

Op 30 juni 1912 werd het tienjarig bestaan van de toneelbond gevierd met een groot feestmaal.

Op 10 september 1912 wordt br. Nonnatus als overste opgevolgd door br. Philibertus.

De school kende hoogte- en laagtepunten. In 1905 was er grote beroering rond een zedendilect. Zonderlinge geruchten begonnen te lopen in begin april over de eerbaarheid van br. Vedastus. Hij werd beschuldigd van aanslagen tegen de eerbaarheid op 8 kinderen van de school, allen uit Outgaarden. Het parket met de onderzoeksrechter kwam op 20 april naar de school en nauwkeurige plannen werden getekend van de klas van br. Vedastus en van de traphal.

Op 22 april ging br. Vedastus die in Oostakker was, zich te Leuven melden en werd aangehouden.

Het proces had plaats op 11,12,18 en 25 juli en de broeder werd verdedigd door Mr. Cappuyns van Tienen.

Beschuldigd van 83 feiten vervielen er 52.

Br. Vedastus werd voor 31 feiten veroordeeld, elk van 6 maanden of tot 15,5 jaar gevangenis, onkosten van het proces en 10 jaar ontzetting uit zijn burgerrechten.

Mrs. Begeren en Lefebure verdedigden hem voor het Hof van Beroep te Brussel. De straf werd teruggebracht tot 5 jaar plus de gerechtskosten.

De broeders van Hoegaarden en heel wat Hoegaardiers waren vast overtuigd van de onschuld van br. Vedastus.

Een hoogtepunt voor het onderwijs van de broeders was de godsdienstwedstrijd. Remi Coenen, leerling van de school, haalde 100 op 100. Dit was de eerste maal dat zo een uitslag werd behaald in het kanton Tienen.

Op 2 augustus 1914 werd de oorlog verklaard tussen Duitsland en België. De Duitse troepen werden een tiental dagen tegen gehouden te Luik, veroverden dan de stad en rukten op richting Brussel. Hoegaarden lag op de strijdlijn en alle voorbereidingen werden getroffen om hier in de omtrekde slag te leveren. De broeders gingen zich bij het gemeentebestuur aangeven als brancadiers, maar werden niet aanvaard voor de dienst. Hierop hebben zij hun convent te Hoegaarden verlaten en zijn ze naar Oostakker getrokken.

Alleen br. Gustaaf is teruggekeerd en heeft ongeveer vijf weken verbleven bij de pastoor van Meldert, de overige broeders zijn naar Holland getrokken.

De school te Hoegaarden kon dus ook voorlopig niet geopend worden. Op aandringen van de schoolopziener en bij het zien van het verlies van kinderen begon de school op 1 december met twee klassen.

Br. Gustaaf werd geholpen door oudleerlingen.

Op 15 januari 1915 kwamen ook br. Paulus en br. Anastatius naar Hoegaarden, zodat er terug de normale drie klassen waren. Pas in januari 1916 kwam te Oostakker de eerste brief toe uit het huis Hoegaarden sedert de oorlog was uitgebroken.

Er stond in dat het relatief goed ging te Hoegaarden en dat het alleen moeilijk was om aan eten te geraken.

1919 - 1920 was het laatste schooljaar te Hoegaarden. De broeders melden de stopzetting van hun werk door gebrek aan gediplomeerden, debrief uit het archief van de broeders van Oostakker gericht aan het schoolcomité van Hoegaardenstaat in bijlage 6.

In juli 1907 had E.H. Van Stappen de school en de bijgebouwen willen afstaan aan de broeders, maar aangezien M. Brichard grote sommen had gegeven voor het bouwen van de school was zijn handtekening nodig.

Een week later meldde E.H. Van Stappen dat alles bleef zoals het was, het eigendom zou op zijn erfgenamen overgaan.

Bijlage 1

Contract Congregatie Broeders O.L.Vrouw van Lourdes te Oostakker een de EE.HH. Van Stappen en Van Gucht over de oprichting van de vrije jongensschool te Hoegaarden (september 1900)

Bijlage 2

Mutaties van het convent te Hoegaarden (1900 - 1920)

Bijlage 3

Chronologische lijst van de oversten en vicarissen te Hoegaarden.

Bijlage 4

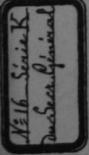
Foto aan de grot in de tuin van de broeders achter de school. met van links naar rechts br. Fabianus Peeters, br. Eugenius Brasseur, br. Nannatus Arens, br. Rufinus Libbrecht, br. Faber Van Dorpe.

Bijlage 5

Enkele cijfers uit het calendarium van de Broeders van O.L. Vrouw van Lourdes te Oostakker.

Bijlage 6

Brief van de broeders van Oostakker aan het schoolcomité te Hoegaarden (23/07/1920)

G. J. J. C. (12-9-1900)

H. J. J. C.

De twee Geweerdte Heeren J. van Hapfen
Broeders van de Kerk te Hengelo
in. E. van Gucht, vader van Hengelo
de twee andere zijden van de Kerk te Hengelo
Religie B. J. J. C. Maria, Algemeen
Overste van de Vergadering der Kinderen
van O. L. v. van Landas, te vorken,
handelende in den naam der verga-
nende vergadering, ter andere zijde,
zijn overrengeman, als volgt:

Art. 1.
De Broeders, zijn gelast met het on-
derwijs der Kinderen van de vrije-
jongensschool, te Hengelo.

Art. 2.
Het onderwijs zal gegeven worden
volgens de "Lehtskinken" voor het onderwijs
in de school bestemd door de Broeders
van O. L. v. van Landas, die naar het
programma van den Staat gemaakt
zijn, met bijvoeging der vakken nood-
zakelijk levenden, het de samenvatting der
school door Staat of Gemeente.

Art. 3.
De Broeders moeten de jongens in
hun, A. Regel ingezet, hunnen

Art. 4.

Het huis dat de Broeders bewonen, moet
vrij zijn, het is te zeggen, afgescheiden van de
ingang der kinderen.

Art. 5.

Jaarlyk zal voor elken Broeder, broeder
kost in de loge, men kinderd frank
betrakt worden. - Het behaling gedeelte
voor Kwartaal aan den algemeenen Overste
op aan den plaatselyken Overste van
Hengelo door den algemeenen Overste -
daarby gemachtigt.

Art. 6.

Buiten hun eigen onderhoud zullen de
Broeders geene andere onkosten ten laste
hebben.

Art. 7.

Belastingen, onderhoud van woonhuis
en geluuen, schoolembels en schoolbe-
hoften, verwarming en verlichting der Klassen,
bevolingen en prijsdeelingen, enz. zijn ten
laste van de Geweerdte Heeren overnemen
- Het verkopen der Klassen en het
schuldig der Kinderen, zijn van hunnen
prijke.

Art. 8.

Het Staat den algemeenen Overste
vrij en Broeder door hun anderen te ver-
vullen, met kennisgeving aan de Geweerdte

card. 9.13

De Broeders zullen, voor wat aangaat de
inschrijvingen, vergaderingen en uitdrijving
of weeten der kinderen, zich gedragen naar de
voorschriften van den heer Eerwaerden Heer
van Stapten of datteloffs plaatsverranger,
die ook het recht zal hebben de scholen
te bezoeken volgens goeddunken, evenals de
L.E.H. Pastor.

carb. 10.

de Broeders zullen niet alleenlyk het onderwijs maar tevens de christelyke opvoeding herleken nagaan. Een dien einde zullen wy volgerne de Gaestelykheid der Carochie bijstaan in de werken die tot de verbetering der jongd Streekten, Locals Zondag-school, Schoneage, enz. doch voor dooysel het de bereyding der leeken, het verbeteren der werken en de nodige rust der Broeders niet kan beletten.

carb. 11.

de afname overste dal began dat de
half de Bruiders Andenijals in de school
werkzaam, gediplomeerden zijn.

1893

De Conwerde vader General del, om sed-
nen welke hem gewichtig voortkomen, de
geheele afdeeling kunnen terugroepen,
doch is aldaar schouder, Des maandere
te voren, aan de des Conwerde Keren. Om
Kongwerde ^{opnieuw} daarvan kennis te geven.

[illegible]

Verpacker, den 28. September 1926

P. G. von Necke,

Secy.

Chas. Van Brunt

100

alg. w.

Ph. Wm. Stappin

Benjamin Franklin

Co. Van Gucht

1872

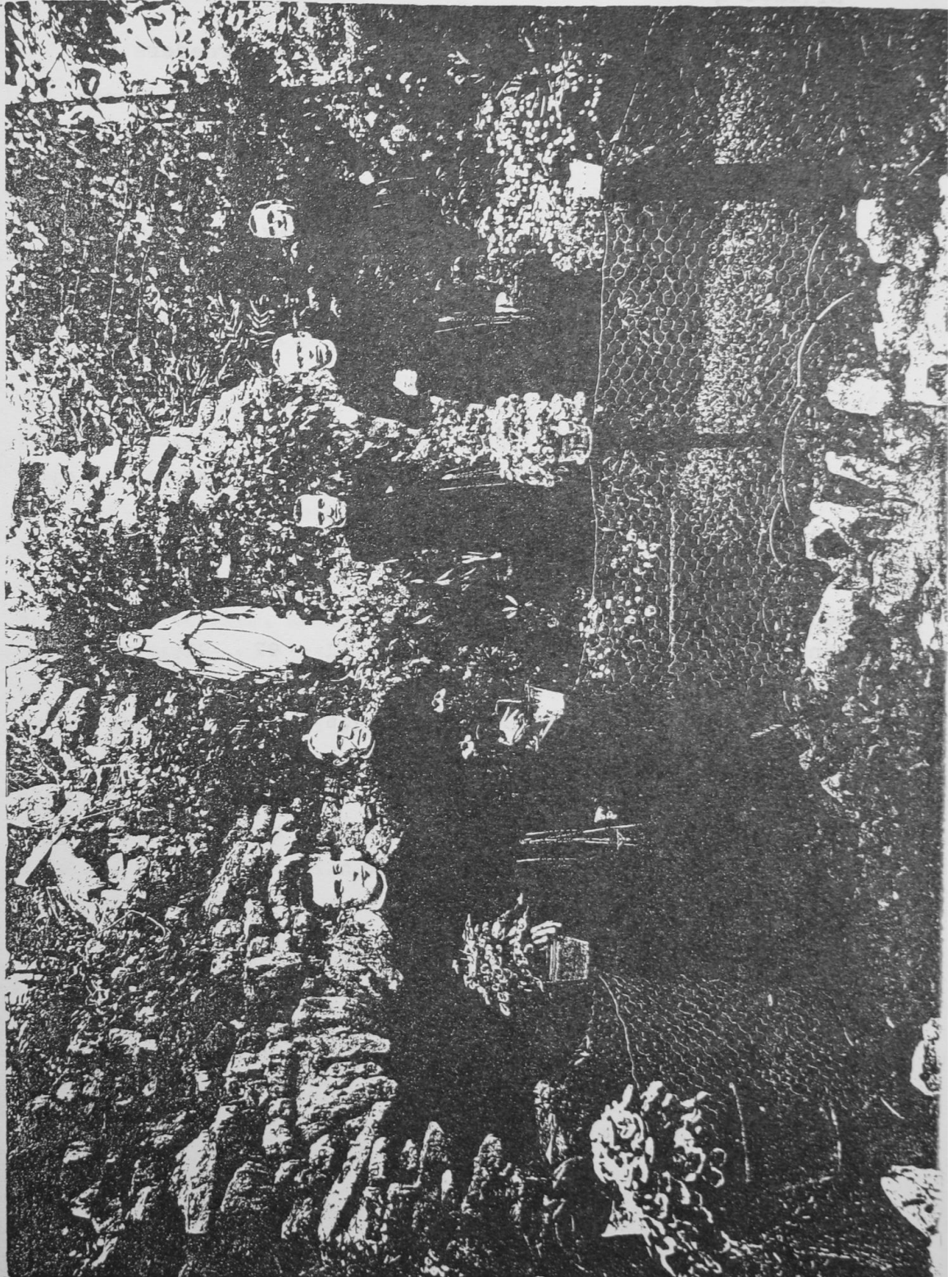
1000

MUTATIES in het convent te HOUGAERDE

C.N.	Naam	Van	Datum	Naar	Datum
505	Br. Robertus	Maltebrugge	14-09-1900	Ledeberg	06-11-1900
821	Br. Daniël	Maltebrugge	14-09-1900	Anderlecht	31-12-1901
800	Br. Bavo	Maltebrugge	14-09-1900	Oostakker	10-12-1900
992	Br. Albanus	St. Niklaas	14-09-1900	Oostakker	03-01-1901
651	Br. Celestinus	Kortrijk	14-09-1900	Den Bosch I	03-01-1901
365	Br. Evaristus	Ledeberg	06-11-1900	Oostakker	04-01-1901
455	Br. Honoré	Oostakker	01-12-1900	Ronse	02-11-1901
1017	Br. Alvarez	Ronse weesh.	09-12-1900	Lebbeke	06-02-1901
534	Br. Eugenius	Oostakker	03-01-1901	Den Haag II	21-09-1909
870	Br. Nonnatus	Oostakker	04-01-1901	Ledeberg	11-09-1912
923	Br. Neon	Kortrijk	06-03-1901	Asse	22-09-1902
892	Br. Vedastus	Kortrijk	02-11-1901	Uitgetreden	01-09-1908
740	Br. Philibert	Anderlecht	30-12-1901	Ledeberg	09-09-1906
856	Br. Nicodemus	Ledeberg	23-09-1902	Kortrijk	26-09-1902
868	Br. Gilbert	Oostakker	25-09-1902	Loppem	19-10-1902
728	Br. Canisius	Loppem	19-10-1902	Den Bosch I	28-09-1903
856	Br. Nicodemus	Kortrijk	21-09-1903	Ledeberg	15-04-1904
1141	Br. Guibert	Oostakker	09-04-1904	Kortrijk	19-09-1904
1121	Br. Vincentius	Oostakker	19-09-1904	Uitgetreden	11-11-1904
	Br. Oscar	Oostakker	17-10-1904	Oostakker	13-11-1904
894	Br. Richard	Oostakker	12-11-1904	Oostakker	10-09-1905
821	Br. Daniël	Oostakker	30-04-1905	Kortrijk	19-01-1906
1204	Br. Bonaventura	Oostakker	30-04-1905	Ronse weesh.	12-09-1905
926	Br. Fabianus	Anderlecht	12-09-1905	Merchtem	14-09-1909
877	Br. Faber	Kortrijk	17-01-1906	Mechelen	12-09-1910
1005	Br. Rufinus	Ledeberg	10-09-1906	Ledeberg	09-09-1907
1266	Br. Julianus	Vught I	10-09-1907	Bornem	22-03-1908
1007	Br. Apollinaris	Rosmalen	23-03-1908	Asse	13-09-1910
1253	Br. Gabinus	Asse	14-09-1909	Ronse	16-09-1912
1287	Br. Simplicius	Burght	20-09-1909	Asse ter heide	23-04-1910
1148	Br. Beatus	Asse ter Heide	22-04-1910	Ronse weesh.	12-09-1910
749	Br. Omer	Ronse	29-08-1910	Den Haag II	09-09-1911
782	Br. Marcus	Ledeberg	14-09-1910	Ledeberg	08-04-1912
934	Br. Gommarus	Merchtem	15-09-1910	Nunspeet	09-09-1914
1387	Br. Landualdus	Burght	09-09-1911	Merchtem	12-03-1912
902	Br. Simeon	Merchtem	11-03-1912	Burght	08-09-1912
1404	Br. Oswald	St. Niklaas	15-04-1912	Asse ter Heide	08-09-1912
782	Br. Marcus	Ledeberg	10-09-1912	Asse ter Heide	08-09-1920
677	Br. Victorinus	Anderlecht	12-09-1912	Mechelen	11-09-1913
740	Br. Philibert	Ledeberg	10-09-1912	Anderlecht	12-01-1915
924	Br. Linus	Mechelen	16-09-1912	Dongen I	08-09-1913
1234	Br. Gustaaf	Ronse weesh.	08-09-1913	Uitgetreden	13-02-1915
1488	Br. Theotimus	Asse	11-09-1913	Maeseyck	29-09-1913
1474	Br. Francesco	Maeseyck	29-09-1913	Ronse weesh.	31-12-1913
1525	Br. Germanus	Ledeberg	30-12-1913	Aalst	28-12-1916
1524	Br. Paulus	Oostakker	12-01-1915	Ronse	20-04-1915
1024	Br. Anastasius	Anderlecht	13-01-1915	Anderlecht	10-09-1919
1017	Br. Alvarez	Anderlecht	17-04-1915	Mechelen	08-09-1916
166	Br. Armandus	Aalst	28-12-1916	Burght	10-12-1918
404	Br. Oswald	Maeseyck	17-09-1916	Bornem	08-09-1920
323	Br. Eliseüs	Merchtem	30-12-1918	Ronse	10-09-1920
199	Br. Willibald	Bornem	10-09-1919	Mechelen	11-09-1920
637	Br. Berchmans	Oostakker	07-10-1919	Uitgetreden	08-12-1919
357	Br. Canutus	Anderlecht	09-12-1919	Uitgetreden	25-04-1920

Non-mechanics

and

Bijlage 5

=====

Enkele cijfers uit het Calendarium van de broeders van
O.L.Vrouw van Lourdes te Oostakker.

=====

	1912	1913	1914	1916	1917	1918	1920
Leerlingen dagschool	165	130	150	100	97	95	105
Patronaatsleden	108	120	98	137	137	-	67
Leden Matigheidsbond	123	124	143	143	-	-	96
Leden Toneelbond	42	34	37	31	-	-	39
Lijfrentekasleden	170	239	241	206	196	-	243
Spaarkasleden	40	54	57	57	-	-	62
Leden studiekring	-	-	29	29	-	-	-
Congregatie O.L.V. van VII Weeën	72	46	41	97	97	-	60
Congregatie van de H. Vincentius a Paulo	24	27	36	30	30	-	24
Comiteit van de goede drukkers	3	3	19	16			
Schoolcomité	-	-	17	14	14	-	25

Nr. 2412

Uit 0 54

G.z.J.C.

Oostakker 23 juli 1920

Aan de geachte leden van het schoolcomiteit te Hougaerde

Tot ons groot spijt moeten wij Ued. bekend maken dat we, na er vooraf in het aartsbisdom over gesproken te hebben, de dienst der school van Hougaerd niet meer kunnen waarnemen. De reden is gebrek aan personeel en dat is een moeilijkheid waar weinig aan te doen is.

Het contract spreekt van een voorafgaande verwittiging van 6 maanden in zulk geval, doch het dunkt ons dat het nu beter is de verandering te zetten op 1 october, anders geschiedt de omwisseling met nieuwjaar, het is te zeggen te midden der studiën, te midden van het schooljaar en dat is zeker niet gewenscht.

Dat we niet eerder verwittigden komt hieruit, dat we naar de uitslagen hebben gewacht van de examens te Gent. Die zijn zo goed niet meegevallen dan we verwachtten en zo zullen we met oktober personeel te kort hebben. We hopen dat het comiteit intusschen wel een nieuw personeel zal vinden voor zijn school, en blijven met de meeste hoogachting:

Uw nederige dienaar

Br.Amedee M

Alg.Overste

Hoegaarden installeert Struysvogel

- 22 -

door Achiel BAEKEN

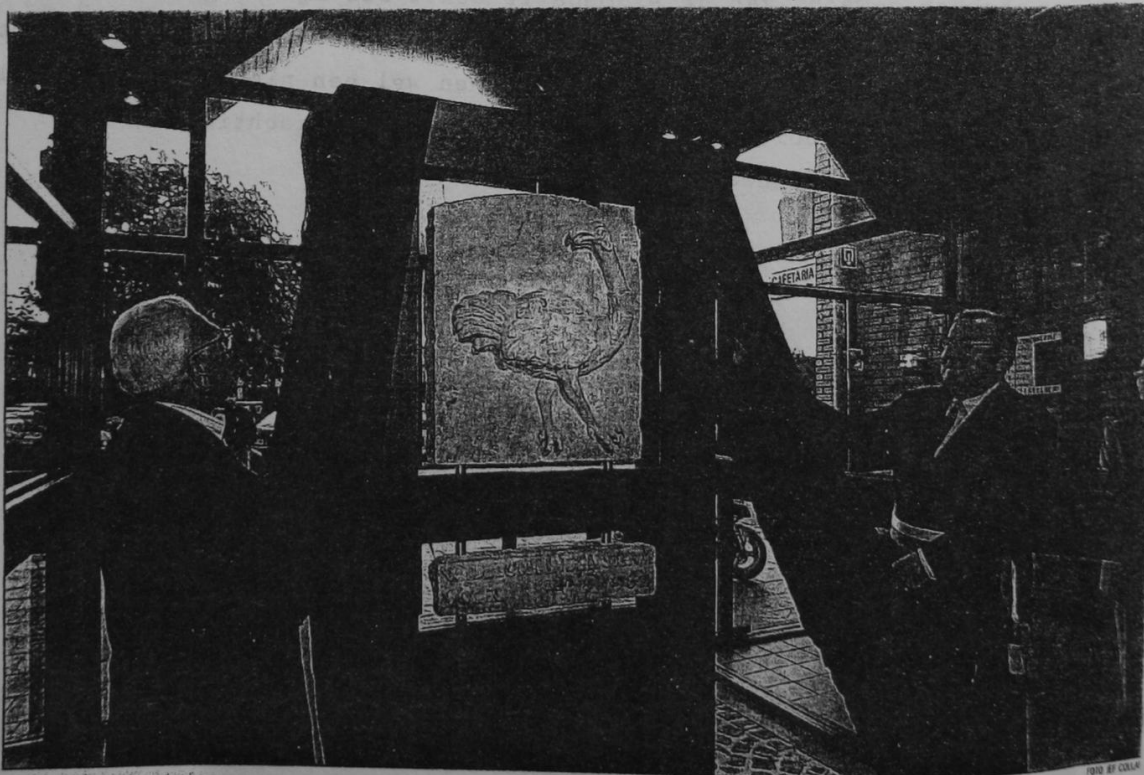
De stenen afbeelding van een „Struysvogel” bevindt zich in Hoegaarden weer aan de sporthal. Het gemeentebestuur maakte van de plechtige onthulling gebruik om de nieuwe vloer in de sporthal aan de clubs te presenteren en huldigde een reeks gekende sportbeoefenaars uit de gemeente. Vooraan stond Gaston Roelants als sportman van de eeuw.

De inauguratie van de gedenksteen in de Struysvogel gebeurde in samenwerking met museum 't Nieuwhuys en de Confrerie van de Vijf Geslachten. Archivaris Maurice Dodion sprak over de historische betekenis van de steen.

De naam Struys heeft niets te maken met een struisvogel, maar alles met Hendrik Struys, in de eerste helft van de vorige eeuw een vermaard brouwer en boer, die in Hoegaarden trouwde met Elisabeth Sweerts. Deze familie behoorde tot de Confrerie van de Vijf Geslachten. Het monument in witte gobertingensteen vertoont niettemin de afbeelding van een

struisvogel. Struys' hoeve stond waar zich nu de sporthal bevindt. De steen stond in de duiventil van de gigantische (afgebroken) hoeve.

NIEUWSBLAD 5/9/00

De Struysvogel siert voortaan de Inkom van de Hoegaardse sporthal.

FOTO BY COLLA

DAVIDSFONDS AFDELING GROOT – HOEGAARDEN en haar FINANCIËLE PARTNERS :

DEC – BETECH – SORESMA – TROOSTWIJK ROUX – STORK LIMEBEL

nodigen U uit op MISA LATINOAMERICANA

o.l.v. KAREL OP DE BEECK in de

ST.GORGONIUS KERK

HOEGAARDEN

De Misa Latinoamericana biedt religieuze muziek in de oorspronkelijke betekenis van het woord "religere"-verbinden- : christelijke inspiratie geput uit en verweven met de dagelijkse realiteit.

In vele Latijns-Amerikaanse steden is er een Kerk die leeft, die zingt, die betreurt, bezielt, feest, ...maar geen dood monument is.

Deze Misa is geen volksmis ontstaan in het Latijns-Amerikaanse continent. Het volk, de uitbuiting en onderdrukking, de indiaanse cultuur, zijn echter manifest aanwezig, terug te vinden in de verschillende kleuren van ritmen, stemmen en instrumenten .

ALEXIA WAKU vertolkt met krachtige stem de Afrikaanse invloed in dit continent. Panfluit, quena en charango roepen de sfeer van de Andes op : LUCHO LEIVA en CARLOS 'el Charanguito.

Hobo, harp, cello en contrabas laten de Europese klanken trillen :JAAP KRUIT-HOF- ISABELLE MATHYSSENS- SEBASTIAN MATHYSSENS- BEN FAES.

Een uitgebreid aantal percussie-instrumenten vervolledigt het kleurenpallet : JOHAN DEBAEDTS.

De muzikale dialoog tussen ALEXIA WAKU en de bariton MIGUEL TORRES, geschraagd door het meerstemmig gemengd koor : OVER – HOOP, maken de Misa Latinoamericana tot een "celebracion" van het leven, van de strijd voor rechtvaardigheid.

De componist van dit werk is KAREL OP DE BEECK. Afgezien van zijn naam is hij meer Latino dan Vlaming en wie hem voor het eerst ontmoet, neemt hem gemakkelijk voor een Argentijn, terecht, gezien zijn grote verbondenheid met Latijns-Amerika, zijn zoeken naar instrumenten, muziek maar ook in de participatie in het leven van elke dag in dit continent.

Met de Misa Latinoamericana wordt opnieuw een artistieke en geëngageerde synthese gecreëerd van een doorleefde verbondenheid met een continent aan de andere kant van de oceaan.....

Beleef dit mee op 16 december 2000 om 20h00'.

Kaarten :

v.v.k. : 350.-Bf.

Kassa : 400.-Bf.

Leden : 300.-Bf.

Deuren : 19h30'.